

שחר של ממשלה חדשה ביפן: האם אשת הברזל תצליח להחזיר עטרה ליושנה?

27.10.2025 | יוסף רוזן | written by

עיקרי הדברים:

- סנה טקאיצ'י (64) היא האישה הראשונה לכהן כראש ממשלת יפן. הצלחתה משקפת תנועה ימינה במערכת הפוליטית היפנית בשנים האחרונות.
- טקאיצ'י ירשה את ראשות מפלגת השלטון (LDP) במצב הגרוע ביותר בהיסטוריה ² פרשות שחיתות, חוסר אמון ציבורי, טלטלה קואליציונית ומיעוט בפרלמנט.
- היא נתפשת כממשיכת דרכו של אבה, תומכת בשינוי סעיף 9 לחוקה (האוסר על שימוש בכוח צבאי), ובעד העמקת היחסים עם ארה"ב, תמיכה בטאיוואן, ומדיניות תקיפה כלפי סין ורוסיה.
- יפן מתמודדת עם יוקר מחיה חמור, שכר שכמעט לא השתנה מזה 30 שנה, משבר דמוגרפי, וצמיחה צפויה של 0.7% בלבד ב-2025, גם בהשפעת מכסים אמריקאיים.
- ביקור נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ, יתמקד ביישום הסכם המכסים שנחתם ביולי, ושבמסגרתו התחייבה יפן להשקיע 550 מיליארד דולר בארה"ב לרכש תוצרת אמריקאית; הגדלת תקציב הביטחון היא הדרך המרכזית לעשות זאת.
- טקאיצ'י מתכננת לעדכן את שלושת מסמכי היסוד של תפישת הביטחון היפנית עד סוף 2025 (במקום 2027) כדי להצדיק את ההוצאות הביטחוניות הצפויות.
- מינויה של טקאיצ'י פותח הזדמנויות להעמקת יחסי ישראל-יפן על ידי שיתוף פעולה בילטרלי בתחומים כמו שבבים, סייבר, ו-AI; ייצור ופיתוח תעשיית-ביטחוני; השלמת המו"מ על הסכם אזור סחר חופשי (אס"ח); ושיתופי פעולה מולטילטרליים של חיבוריות אזורית במזה"ת ובאסיה.

מבוא

לאחר תקופה ממושכת של אי-יציבות פוליטית בשל פרשת שחיתות בשורות מפלגת השלטון, וחוסר יכולתה של המפלגה לספק את הסחורה לציבור היפני, נראה שגם בצמרתה הפנימו שנודרש שינוי משמעותי על מנת להצעיד את יפן לדרך חדשה אל מול האתגרים הרבים.

מי שנבחרה להוביל את הדרך היא סנה טקאיצ'י (Sanae Takaichi) בת ה-64, שנהפכה לאישה הראשונה בהיסטוריה של יפן לכהן כנשיאת מפלגת השלטון הימנית (Liberal Democratic Party, LDP) וכראש הממשלה. טקאיצ'י היא פוליטיקאית ותיקה שנבחרה לראשונה לבית

הנבחרים היפני ב-1993, וכיהנה כשרה בכמה תפקידים תחת ראשי הממשלות פומיו קשידה (Fumio Kishida) ואבה. האחרון שבהם היה שרת מדינה (תת-שר) לביטחון כלכלי, ולפני כן היא כיהנה כשרת הפנים והתקשורת, תפקיד שנכלל גם בפורום המועצה לביטחון לאומי ביפן.

הזירה הפוליטית

ההישג הפוליטי של טקאיצ'י אינו מפתיע שכן היא התמודדה על ראשות מפלגת השלטון כבר ב-2021 בתמיכתו של אבה (וסיימה שלישית), והתמודדה שוב ב-2024, כאשר הצליחה לנצח בסיבוב הראשון, אך לבסוף הפסידה בפער מזערי לשיגרו אישיבה (Shigeru Ishiba). תוצאות אלה סימנו אותה כבר אז כמועמדת המובילה להנהיג את מפלגת השלטון, ולשבור את תקרת הזכוכית בפוליטיקה היפנית. החודש היא הצליחה לנצח בשני הסיבובים במרוץ לראשות המפלגה את שינג'ירו קויזומי, בנו של אחד מראשי הממשלה הפופולריים אי פעם ביפן, בדרך לעשיית היסטוריה.

יותר מכל משקפת ההצלחה האישית של טקאיצ'י את התנודות ימינה שחלו במערכת הפוליטית היפנית בשנים האחרונות. כך למשל, בבחירות האחרונות לבית העליון (יולי 2025), מפלגת הימין הלאומנית והפופוליסטית (ויש שיגידו קיצונית) Sanseito זכתה לראשונה ב-15 מושבים ונהפכה למפלגת האופוזיציה הרביעית בגודלה בבית העליון. מפלגה זו סחפה צעירים רבים מבסיס התמיכה של LDP שרצו שינוי והתחברו לרעיון של "Japan first". עבור רבים מתומכי המפלגה הפופוליסטית, ראשי הממשלות האחרונים מטעם מפלגת השלטון לא היו מספיק שמרנים והתרחקו ממדיניותו של אבה.

כעת טקאיצ'י ניצבת בפני אתגר פוליטי מורכב. היא ירשה מפלגת שלטון בתנאים הגרועים בהיסטוריה, עם חוסר אמון ציבורי גדול על רקע אירועי שחיתות, ואף עזיבה של השותפה הקואליציונית הוותיקה, קומייטו (מפלגת מרכז), לאחר 26 שנות שיתוף פעולה. במקומה נכנסה לקואליציה מפלגת החדשנות היפנית (Ishin, מרכז-ימין) שגודלה דומה פחות או יותר לקומייטו, כך שהקואליציה נותרה במיעוט בשני בתי הפרלמנט. טקאיצ'י נבחרה מתוך אמונה ביכולתה להחזיר עטרה ליושנה ולהשיב את תמיכת הציבור ואמונו במפלגת השלטון, תוך אימוץ עיקרי מדיניותו השמרנית של אבה הזכור לטוב ביפן.

טקאיצ'י משתייכת לקצה הימני ביותר במפלגת השלטון ונתפשת כממשיכת דרכו הפרו-אקטיבית של אבה (שנרצח ב-2022), הן בזירת הפנים והן בזירת החוץ. היא תומכת אדוקה בשינוי סעיף 9 לחוקה היפנית, האוסר על שימוש בכוח צבאי, מעוניינת בהעמקת היחסים עם ארה"ב, תומכת בטאיוואן (היא אף ביקרה בטאיוואן באפריל השנה) וצפויה להנהיג מדיניות תקיפה יותר כלפי סין.

המינויים לממשלתה החדשה משקפים את הרצון לאחד שורות במפלגת השלטון, וכן את המשך הקו השמרני, כך שאין לצפות לבשורה באשר לשבירת המערכת הפטריארכלית ביפן. מבין

המינויים יש רק שתי נשים, אך אחת מהן, סצוקי קטאימה (Katayama Satsuki), תהיה הראשונה ביפן לכהן כשרת האוצר. השנייה, קימי אונודה (Kimi Onoda), שהיתה גורם מוביל בקמפיין הפוליטי של טקאיצ'י, תכהן כשרה לביטחון כלכלי והאחראית על תושבים זרים.

מינויים בולטים נוספים הם של טושימיטסו מוטגי (Toshimitsu Motegi) הוותיק, לתפקיד שר החוץ; שינג'ירו קויזומי (Shinjiro Koizumi), שהפסיד לטקאיצ'י במרוץ לראשות המפלגה מונה לתפקיד שר ההגנה; ו-אקזוה ריוסיי (Akazawa Ryosei) שהיה חבר בצוות המשא ומתן מול ארה"ב על הסכם המכסים, מונה לאחד התפקידים המשמעותיים בממשלה היפנית כשר ה כלכלה, טכנולוגיה ותעשייה (METI). בסך הכל יש עשרה חברים חדשים בממשלה, והגיל הממוצע של חברי הממשלה ירד ל-59 (לעומת 63 בממשלה הקודמת).

טקאיצ'י גם השלימה כמה מינויים למעגל הקרוב סביבה, המשקפים שמרנות גדולה יותר, ומהווים את אנשי אמונה, כמו למשל מזכיר הממשלה ושני סגניו. היא גם קידמה אנשי מקצוע ופקידים בכירים לתפקידי מפתח, כמו היועץ לביטחון לאומי החדש, קאיצ'י איצ'יקוואה (Keiichi Ichikawa), דיפלומט מנוסה שכיהן לפני כן כעוזר מזכיר הממשלה וסגן היועץ לביטחון לאומי; ויוג'י איאידה (Yuji Iida) ממשרד הכלכלה למזכיר הממשלה.

בנוסף, היא מינתה גורמים מרכזיים מכלל הפלגים במפלגת השלטון לתפקידי מפתח במנגנוני המפלגה כדי לייצר יציבות שלטונית ואחדות שורות, ולפחות בשלב זה, היא אינה מתכוונת להכריז על בחירות כלליות. בסקרים הראשונים שנערכו ביומה הראשון לתפקיד, היא זכתה בשיעורי תמיכה גבוהים (64.4%) מאלה של קודמיה, קישידה (50.7%) ואישיבה (55.7%).

אתגרי הפנים

לצד המאמץ לייצר יציבות שלטונית, לטקאיצ'י אין ימי חסד אל מול האתגרים המורכבים הניצבים בפניה. יפן סובלת מיוקר מחיה, כולל מחיר האורז שהכפיל עצמו בשנה האחרונה. השכר במשק לא עלה משמעותית מזה 30 שנה, וילודה נמוכה מציבה איום דמוגרפי על עתיד כוח העבודה ביפן, כאשר יש חוסר רצון לאפשר הגירה כמענה לאתגר זה. לפי כמה הערכות, כלכלת יפן צפויה לסיים את שנת 2025 עם צמיחה של 0.7% בלבד, ועוד פחות מכך בשנה הבאה, זאת גם בהשפעת המכסים שארה"ב הטילה על יפן.

ראש הממשלה רואה בטיפול ביוקר המחיה משימה ראשונה במעלה, ובנאומה הראשון בפרלמנט הצהירה כי תהיה נכונה לשמוע הצעות למדיניות גם מכיוון האופוזיציה, כל עוד אלה אינן מתנגשות עם עקרונות הליבה של מפלגתה. היא כבר הספיקה להנחות את ממשלתה לגבש חבילת תמריצים כדי לעודד צריכה מקומית והשקעות, והודיעה כי בכוונתה לייסד מועצה לצמיחה כלכלית שתתווה את האסטרטגיה הלאומית. במקביל, היא תצטרך גם לטפל בשוק העבודה כדי שיהיה יצרני יותר לנוכח האוכלוסייה המצטמקת. אחד המגזרים המשמעותיים שצפויים לתרום לכך הוא המגזר התעשייתי-ביטחוני, שחיוני גם ליישום הסכם המכסים עם

זירת החוץ

ביקורו המתוכנן של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ ביפן, בסוף אוקטובר (הראשון של טראמפ ביפן מזה שש שנים) מתקיים על רקע הציפייה למימוש המחויבויות בהסכם המכסים שנחתם בין המדינות ביולי האחרון. לפי ההסכם, ארה"ב הטילה על יפן מכסים רוחביים בשיעור של 15%, כדי לצמצם את הגירעון המסחרי שלה (של כ-70 מיליארד דולר).

בנוסף, יפן התחייבה לספק גישה קלה יותר לתוצרת אמריקאית בתחומי החלל והאוויר, מזון, אנרגיה ותעשיית הרכב. יפן גם התחייבה להשקיע 550 מיליארד דולר בארה"ב. אחת הדרכים לממש התחייבויות אלה היא באמצעות הגדלת תקציב הביטחון והשקעה בתעשיות הביטחוניות, אך כלל לא בטוח שבהיעדר רוב בפרלמנט, טקאיצ'י תצליח לעשות זאת.

טקאיצ'י הדגישה כי ארה"ב היא אבן יסוד בתפישת הביטחון של יפן וכי היא מצפה לעבוד יחד עם טראמפ כדי להבטיח יציבות במזרח אסיה. בכוונתה לעדכן את שלושת מסמכי היסוד של תפישת הביטחון היפנית עד סוף השנה: אסטרטגיית הביטחון הלאומי, אסטרטגיית ההגנה הלאומית ותוכנית בניין הכוח. מסמכים אלה עודכנו בפעם האחרונה בדצמבר 2022, ותוכננו להתעדכן שוב רק ב-2027.

מהלך זה משקף את הבנתה של טקאיצ'י כי האתגרים הגיאוגרפיים-פוליטיים כיום מחייבים מענה רחב ושונה מאשר הוערך ב-2022. כמו כן, עדכון מסמכי היסוד האלה יאפשר לממשלתה להצדיק את השינויים הנדרשים בתקציב הביטחון (הוצאות בשיעור של 2% מהתמ"ג) אל מול האתגרים הגוברים.

אתגרים אלה כוללים את הצורך להתמודד עם הפרובוקציות הסיניות במרחב והאיום המרחף מצידה על שלמותה של טאיוואן, וכן מהלכיהן הלעומתיים של צפון קוריאה ורוסיה. סוגיות אלה יידונו בוודאי גם בפגישת טראמפ-טקאיצ'י לנוכח הצורך לחזק את הקואליציה לבלימת סין. ארה"ב תידרש לחמם את יחסי יפן עם קוריאה, שנשיאה הגיב בקרירות למינויה של טקאיצ'י בשל עמדותיה הלאומניות לגבי לעבר האימפריאליסטי של יפן.

הזווית הישראלית

יפן היא אחת הידידות הגדולות של ישראל באסיה, ובמשך שנים התייצבה כמשקיעה האסייתית הגדולה ביותר בהייטק הישראלי, ובהתאם גם הגדילה את הנוכחות העסקית שלה בישראל באמצעות משרדי ייצוג ומרכזי פיתוח של התאגידים המובילים ביפן. מגמה זו התאפשרה הודות להסכם עידוד והגנה על השקעות שנחתם בין המדינות ב-2017.

במישור המדיני, יפן תמכה באופן מסורתי בפתרון שתי המדינות והתנגדה להתנחלויות, אך תחת

הנהגתו של אבה, מדיניות זו התאזנה אל מול שיקולים פרגמטיים יותר, והרחבת שיתופי הפעולה בין המדינות גם בתחומי הלוחמה בטרור, המודיעין והביטחון.

ואולם, מאז 7 באוקטובר, יחסי ישראל-יפן התנהלו בפרופיל נמוך תוך צמצום הנוכחות העסקית היפנית בישראל ומיעוט ביקורים מדיניים בישראל. יפן, שהיא מהתורמות הגדולות לאונר"א ולרשות הפלסטינית, גינתה את מתקפות חמאס, אך התקשתה לתמוך בישראל לאורך המלחמה באופן גלוי. ראש הממשלה הקודם, אישיבה, אף איים להכיר במדינה פלסטינית ואמר כי זהו רק עניין של זמן. מנגד, היו ביקורים משמעותיים של שרי הכלכלה והחוץ הישראליים ביפן בחודשים האחרונים, בניסיון לשפר את היחסים.

ניתן לומר כי בחירתה של טקאיצ'י הינה התפתחות חיובית לישראל. טקאיצ'י נחשבת לידידת ישראל, והציפייה שתמשיך את דרכו של אבה מבטיחה רבות להמשך העמקת היחסים והידידות בין ישראל לבין יפן. יתרה מכך, בעקבות סיום המלחמה בעזה, נפתחה הדלת להשיב את יחסי ישראל-יפן למסלולם, לא רק במישור הביטחוני, אלא גם מתוך הסתכלות גיאוגרפית רחבה ובהתחשב ביחסים עם ארה"ב.

טקאיצ'י עקבה אחרי ההתפתחויות במזרח התיכון (ובאירופה) ויכולה להצביע על קווי דמיון למתרחש בסביבתה של יפן מבחינת ביטחון אזורי. ישראל יכולה להניב ערך משמעותי ליפן ואפשרות ללמוד מהניסיון הישראלי בנוגע לבניין כוח, דיפלומטיה מתוך עוצמה ובמידה רבה גם על ההתנהלות מול רוקם העסקאות טראמפ. בזמן שהארכיטקטורות הביטחוניות והמדיניות במזרח התיכון ובמזרח אסיה עדיין מתגבשות, היותה של יפן פרו-אקטיבית, טובה לישראל, ונראה כי לשתיהם יש הזדמנויות גדולות מבעבר להעמקת היחסים ביניהן, וזאת באמצעות:

- התמקדות בשיתופי הפעולה הטכנולוגיים, בדגש על שבבים, סייבר, AI ותחבורה חכמה;
- קידום שיתוף פעולה תעשייתי-ביטחוני על ידי יצירת התשתית ההסכמית הנחוצה להעברת ידע רגיש, תוך התמקדות בסדרי העדיפויות של יפן שיוצגו במסמכי הליבה המעודכנים (ככל הנראה, מערכות טילים והגנ"א, רחפנים, כטב"מים, חלל);
- מאמץ מרכזי של ממשלת ישראל להשלים בהקדם את המשא ומתן על הסכם אס"ח עם יפן (עם דרום קוריא ווייטנאם כבר נחתמו הסכמי אס"ח, בעוד שמול הודו וסין עדיין מתנהל מו"מ);
- קידום פעילות משולבת ממשלתית-עסקית לעידוד מעורבות יפן בפרויקטים של חיבוריות אזורית כחלק מ"היום שאחרי" ועיצוב הארכיטקטורה האזורית במזרח התיכון.